

Barne- Og Familiedepartementet
Postboks 8036 DEP
0030 OSLO

Din referanse:
24/2688

Vår referanse:
24/1 - 161 / KARFJELL

Dato:
13.09.2024

Svar på høring Forslag til endringer i krisesenterloven

Da Lov om kommunale krisesentertilbud tredde i kraft i 2010, ble finansierungsordningen endret fra et øremerket statlig tilskudd til å bli lagt inn i kommunenes rammer. Denne endringen gav gode vilkår for noen kommuner, mens andre kommuner, deriblant kommunene i Østfold, kom veldig uheldig ut økonomisk. For Østfold sin del var konsekvensen kr 13.000.000 mindre enn man tidligere hadde fått i øremerkede midler. I tillegg til at kommunene fikk et selvsagt ansvar for å gi gode krisesentertjenester til egne innbyggere, gir loven pålegg om å gi like tjenester til alle som henvender seg da det er fritt valg av krisesenter. Indre Østfold Kommune er en lavinntektskommune med en rekke sosioøkonomiske utfordringer, og det er viktig å legge vekt på at endringer i loven ikke må gi kommunen en ytterligere økonomisk belastning. Når departementet legger vekt på at endringer i loven ikke vil gi en større økonomisk belastning for kommunene, vil Indre Østfold Kommune si seg uenig i dette. Det nye forslaget til krisesenterlov legger opp til mer enn presiseringer, og dette er utgifter som ikke ble omfattet av den økte rammeoverføringen til kommunene som kom i 2010 ved innføring av ny krisesenterlov. Indre Østfold Kommune foreslår at det opprettes en refusjonsordning der krisesentrene kan få refusjon for utgifter som transport for beboeres reise til krisesentre, transport til og fra barnehage og SFO, barnehageplasser og til pass av kjæledyr. Nye bygg og tilpasning i eksisterende bygningsmasse må kompenseres jmf Stortingets vedtak nr. 936 av 16.juni 2023, om oppgradering av krisesenterbygg, *“Stortinget ber regjeringen senest i statsbudsjettet for 2025 foreslå en ordning som støtter utbygging og bygningsmessig oppgradering av krisesentre etter modell fra Husbankens ordning med investeringstilskudd til omsorgsboliger og sykehjemsplasser.”* I søknad om oppgradering av krisesenterbygg, bør det settes et krav om universell utforming. Et alternativ til refusjonsordning vil være om departementet vurderer en ordning lik den danske, der kommunene får refundert 50 % av driften av krisesentrene. Dette vil være en ordning som passer bedre over ens med de faktiske utgiftene ved drift av

krisesentre og vil ivareta momenter som avstand, antall brukere, geografisk plassering, fritt krisesentervalg og antall sentre.

Tilbudet til barn

Slik som beskrevet i høringsnotatet, er Indre Østfold Kommune enig i at det er viktig for barn å få oppfylt sin rett til barnehageplass også når de bor på krisesenter. Dette kan løses ved at krisesentrene får et gitt antall barnehageplasser til disposisjon i vertskommunen, der statlig myndighet gir refusjon etter modell for asylmottak. Barn som allerede har en barnehageplass de fortsatt kan benytte, bør gis en rett til skyss til og fra barnehage, og at det gis en rett til refusjon fra statlige myndigheter slik vi foreslår i innledningen. Den samme retten bør gjelde SFO. Det er viktig at foreldre gis anledning til å følge til og fra barnehage.

Alternative botilbud

Indre Østfold Kommune er enige i at også de som ikke kan nyttiggjøre seg et tilbud på krisesenteret, har tilstrekkelig boevne, eller som av andre årsaker har behov for et annet tilbud, skal få dette. Vi vil allikevel påpeke at det langt på vei kan finnes muligheter for skjerming for å imøtekomme behovene for de aller fleste, og vil vise til de grep som er gjort ved vårt lokale krisesenter. Ved å foreta en ombygging, har vårt krisesenter nå en avdeling der en kan gi et skjermet tilbud til de som har behov for dette. Det kan være barn med autisme som har behov for skjerming mot alle endringer som nødvendigvis vil oppstå i en større boenhet (nye familier ut og inn), kvinner med rusproblematikk eller psykiske vansker, ikke-binære eller transpersoner. En slik ombygging bør omfattes av vedtak nr. 936 av 16.juni 2023, om oppgradering av krisesenterbygg.

For personer med mer sammensatte vansker og der det ikke kan tilrettelegges innenfor disse rammene, kan vi ikke se hvordan alle landets kommuner skal kunne imøtekomme disse brukernes behov for beskyttelse. Dersom de ikke har tilstrekkelig boevne til å kunne rommes av krisesentrene, er det vanskelig å se for seg at andre kommunale tiltak skulle kunne gjøre det også, og samtidig gi tilstrekkelig beskyttelse. Vi mener departementet bør vurdere om det kan finnes muligheter innenfor spesialisthelsetjenesten, eller om det vil være mer hensiktsmessig og opprette egne tiltak noen steder i landet til denne brukergruppen. Dette vil være en gruppe brukere som ikke er avhengig av kort avstand til arbeid, skole, barnehage etc.

Krav til tilpasning

Vold i nære relasjoner er et alvorlig samfunnsproblem og har store konsekvenser for den enkeltes deltagelse i samfunnet og for barns muligheter til en god oppvekst og utvikling. De samfunnsøkonomiske kostnadene er beregnet til 92,7 milliarder kroner i 2021, og drapsstatistikken viser en markant økning i antall drap i nære relasjoner. Indre Østfold Kommune mener det er storsamfunnets plikt til å bekjempe alle former for vold og overgrep, og at ingen grupper skal nedprioriteres i dette arbeide. En individuell tilpasning "så langt råd er", bør oppheves.

Fysisk utforming av lokaler

Indre Østfold Kommune er enig i at gjeldende forskriftshjemmel i krisesenterlova § 2, sjette ledd blir utvida til også å gi hjemmel til å gi forskrift om fysisk utforming av lokaler. I denne forskriften må det legges stor vekt på universell utforming. Alle krav til fysisk utforming må omfattes av vedtak nr. 936 av 16.juni 2023, om oppgradering av krisesenterbygg.

Tilbudet til voldsutsatte med kjæledyr

Indre Østfold Kommune anerkjenner at trusler om å skade eller drepe kjæledyr er en del av volden, og at det kan være vanskelig for den voldsutsatte å reise fra dyret for å søke beskyttelse på et krisesenter. At det ved mange sentre ikke finnes en løsning for dette, gir en høyere terskel for å søke beskyttelse for de som har dyr, og dette rokker både ved premissene om lavterskel og gratisprinsippet i krisesentertilbudet. Dette kan løses ved at det tilrettelegges slik at det er mulig å ta med mindre kjæledyr til krisesenteret. En slik tilrettelegging kan være at det holdes av et rom til formålet, og at det sikres trygge luftemuligheter. En slik tilrettelegging bør omfattes av vedtak nr. 936 av 16.juni 2023, om oppgradering av krisesenterbygg. Videre kan det opprettes avtaler med aktører som kan ivareta dyr. Dette bør i så tilfelle omfattes av vårt forslag om refusjonsordning.

Særlig om kompetanse i krisesentertilbudet

Vi støtter et forslag om et mer detaljert krav til kompetanse i en forskrift. Vi mener det er viktig at ansatte ved krisesentrene har en sosialfaglig tilnærming, og mener det bør finnes sosialfaglig- og barnefaglig kompetanse på bachelornivå ved alle krisesentre. Det er også viktig at det stilles krav om sosialfaglig kompetanse hos nattevakter og helgevakter. Dette er ansatte som skal kunne møte voldsutsatte på tider av døgnet da andre instanser ikke er tilgjengelige, og ved mange sentre er de også alene på jobb. Videre mener vi det er viktigere med videreutdanning i familierapi og vold i nære relasjoner framfor master.

Det er viktig at ansatte ved krisesentrene har kompetanse om vold og overgrep, traumer, rus- og psykiske helseutfordringer og om minoriteter. Det bør settes krav om kompetanse- og opplæringsplaner ved hvert krisesenter for å sikre denne kompetansen hos alle ansatte.

Tilbudet til menn og barna deres

Indre Østfold Kommune er enig i at tilbudet som gis til menn ikke er like godt som tilbudet til kvinner. Spesielt alvorlig er denne forskjellen for barna og ekstra risikoutsatte voksne. Vår erfaring så langt når det gjelder tilbudet til menn, er at de fleste som har søkt beskyttelse ved vårt senter har vært nettopp ekstra risikoutsatte med rus- og/eller psykiske utfordringer. Indre Østfold Kommune er svært bekymret for en løsning der det åpnes for mulighet for felles krisesentertilbud for kvinner og menn. Departementet løfter selv opp problemstillinger vi støtter. I tillegg vil vi påpeke at kvinner fra mer kjønnssegregerte samfunn som oftest skal tilbake til eget nettverk. Et opphold på krisesenter der en har bodd sammen med menn vil kunne bli en stor belastning for kvinnen, og vi frykter at de vil vegre seg for å ta kontakt med et krisesenter. Dersom det gis åpning for en slik løsning frykter vi at man vil vegre seg for å ta kontakt også med de krisesentre som ikke innfører en slik boform, da det vil bli uoversiktlig for kvinner i krise å orientere seg om hvilke krisesentre dette gjelder og ikke. Dette utgjør en vesentlig andel av krisesentrenes brukergruppe.

Departementet sier i sin vurdering at det i adskilte botilbud kan være krevende for voldsutsatte menn og barna deres å være isolert i egne boenheter. På den annen side løftes det opp i flere sammenhenger at det ikke er bra for barn og bo på krisesenter, nettopp fordi man bor sammen med mange andre og får flere brudd i relasjoner. Her både vil og må det være store forskjeller i et langstrakt land. Det vil være krisesentre med små enheter og få beboere som allikevel vil kunne gi gode tilbud, og det vil være fordeler og ulemper for barn å bo på krisesenter. Viktigst av alt

er det at det er tilgjengelige tilbud til alle voldsutsatte i rimelig nærhet, og at tilbudene er likeverdige og tilpasset ulike behov.

For å kunne ivareta menn og deres barn uten å endre kravet om adskilte tilbud, foreslår Indre Østfold Kommune at tilbudet til menn legges til eksisterende tilbud til kvinner, men skjermet i en egen avdeling uten tilgang til kvinnenens avdeling og deres fellesarealer. Slik vil menn og deres barn få lik tilgang til de samme personalressursene. Dersom det er et behov for at man kan ha felles aktiviteter, enten bare for barna eller for foreldre og barn, kan dette løses ved ett felles oppholdsrom en selv kan velge om en vil oppsøke. En slik tilrettelegging må omfattes av vedtak nr. 936 av 16.juni 2023, om oppgradering av krisesenterbygg. Indre Østfold Kommune har ingen innspill til tiltak for å ivareta de mest sårbare brukerne ved et felles krisesentertilbud, da vi mener at et slikt tiltak i seg selv vil ramme de mest sårbare og risikoutsatte.

Samvær for barn når forelder er på krisesenter

Krisesenteret er den voldsutsattes eneste «meglingsfrie sone», og en av flere viktige oppgaver for krisesenteret er å bidra til å myndig-gjøre og styrke den voldsutsatte. De ansatte retter sin oppmerksomhet mot den voksne og barna som bor på krisesenteret, og har begrensede opplysninger om voldsutøver. Dette er et viktig prinsipp vi mener er viktig å opprettholde, og vi mener det er uheldig dersom krisesenteret skal ha en mer omfattende rolle om det bør være samvær eller ikke. Det er den voldsutsatte som kjenner voldsutøver best, og den ansattes rolle blir å veilede forelder i refleksjonene om det bør være samvær eller ikke. Videre har krisesenteret en meldeplikt til barneverntjenesten dersom en har grunn til å tro at barnets omsorgssituasjon er til skade for barnet. På bakgrunn av dette mener vi at krisesenteret ikke skal ha et større ansvar for avgjørelser som fattes om eventuelt samvær.

Når det gjelder den første tiden på krisesenteret der situasjonen rundt barn og samvær ikke er avklart, kan dette hindre at barnet kan delta i fritidsaktiviteter, gå på skole eller barnehage. Det er en høy terskel for å ilegge besøksforbud mot barn, og det kan være en stor belastning for barnet dersom det av ulike grunner ikke kan opprettholde en viss form for normalitet. Det som vil være viktig for barnet er at konflikten flyttes bort fra barnets arena, og vi mener det bør vurderes et områdeforbud etter barneloven i akutfasen. Et slikt områdeforbud bør sees i sammenheng med endringer i barneloven.

Oppfølging i reetableringsfasen

Indre Østfold Kommune deler departementets bekymring for barn som har gjentatte opphold på krisesenter. Det er viktig at de stillasene som settes opp rundt familiene i reetableringsfasen ikke rives samtidig, og at alle tiltak vurderes på nytt når instansene ser at det er stabilitet rundt familien. Vår erfaring er at det nettopp er når instansene trekker seg ut at familiene er sårbare og voldsutsatt flytter tilbake til voldsutøver. Det er da det blir vanskelig å klare hverdagen og alle utfordringene alene.

Indre Østfold Kommune støtter endringer og presiseringer i § 2 om oppfølging i reetableringsfasen. Det bør også vurderes om oppfølging fra krisesenteret bør tidfestes til å gjelde i minimum 6. mnd dersom familien selv ønsker dette.

Utgifter til mat og reise

Det vil være gode og faglige grunner for både en løsning der en handler og lager egen mat, og der en får all mat fra krisesenteret. For Indre Østfold Kommune har det vært viktig at de som bor på krisesenteret i størst mulig grad opprettholder en hverdag mest mulig lik den normale. Det vil innebære at en handler og lager sin egen mat, og at barna får den maten de er vant til. Samtidig er det viktig at alle faktisk får mat, og det vil alltid finnes løsninger både for handling av mat og hjelp til matlagning dersom det er behov for dette. Det viktigste må være at det ikke settes en pris for oppholdet slik at det blir en økonomisk belastning å bo på krisesenteret. Det skal være mulig å være anonym på krisesenteret, også for de som har dårlig økonomi. Dette blir krevende dersom man må ta kontakt med NAV for å betale for oppholdet. Indre Østfold Kommune har korte avstander innad i kommunen, men til tross for dette vil det ofte være behov for taxi til krisesenteret i en akutt situasjon. Dette løses i dag over krisesenterets eget budsjett. Det er atskillig mer krevende der det er behov for flytting til andre deler av landet pga sikkerhet. Det er viktig å ivareta de utsattes krav på beskyttelse, personvern og anonymitet. Ved en refusjonsordning for reise til krisesenteret, foreslår Indre Østfold Kommune en ordning basert på tillit, der krisesenteret søker refusjon som skissert i innledningen.

Behandling av personopplysninger og oppslag i Folkeregisteret

Indre Østfold Kommune støtter endring i behandling av personopplysninger i krisesenteret. Kommunene har en plikt til å dokumentere at de gir tjenester fastsatt i lov, og dette harmonerer dårlig med at det ikke kan lagres journaler om tjenester gitt i krisesenter. En slik endring vil gi større rettssikkerhet for de voldsutsatte ved at ansatte på krisesentrene vil kunne gi bedre vitnemål som vitner i retten, og ved at barn kan kreve innsyn om eget opphold på et senere tidspunkt.

Med hilsen

Kari-Mette Fjell
enhetsleder
Krisesenter

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og trenger ikke underskrift.

Kopi til:
Erik Bråthen
Wenche Folberg

Mottakere:
Barne- Og Familiedepartementet